

Експертний висновок
Міністерства фінансів України до законопроекту
згідно зі статтею 27 Бюджетного кодексу України

1. Назва законопроекту

Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення окремих питань мобілізації, військового обліку та проходження військової служби» (реєстр. № 10378-1 від 28.12.2023), внесений народним депутатом України Гончаренком О. О.

2. Завдання законопроекту

Проект Закону розроблено з метою законодавчого удосконалення процедур проведення заходів мобілізації, удосконалення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, соціального захисту військовослужбовців, а також окремих питань проходження військової служби для покращення якості підбору особового складу під час доукомплектування бойових підрозділів для відсічі збройної агресії проти України.

Проектом Закону запропоновано внести зміни до Кодексу законів про працю України та законів України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації», «Про правовий режим надзвичайного стану», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про військово-цивільні адміністрації», «Про правовий режим воєнного стану», «Про державну службу» «Про прокуратуру», «Про Національну поліцію», якими передбачено:

удосконалення процедури військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів;

зменшення призовного віку з 27 до 25 років;

надання можливості військовослужбовцям, яких звільнено з полону, відпочити та пройти відновлення шляхом надання їм додаткової відпустки із збереженням грошового забезпечення тривалістю 90 календарних днів;

залучення органів місцевого самоврядування, місцевих державних адміністрацій, військово-цивільних та військових адміністрацій, підприємств, установ і організацій до активної участі у заходах проведення мобілізації, зокрема забезпечення оповіщення та прибуття громадян, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації, до збірних пунктів та військових частин;

уточнення повноважень Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України та розвідувальних органів України щодо ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, проведення заходів мобілізації та бронювання;

уточнення норм щодо виконання військово-транспортного обов'язку;

уточнення обов'язків громадян України щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації, зокрема, щодо встановлення обов'язку проходити медичний огляд та лікування в лікувально-профілактичних закладах згідно з рішенням військово-

ДОКУМЕНТ СЕД Мінфін АСКОД

Сертифікат [26B2648ADD3032E104000000A2FE2E00178CAB00](#)

Підписувач [Улютін Денис Валерійович](#)

Дійсний з [04.11.2022 13:28:15](#) по [04.11.2024 13:28:15](#)

Міністерство фінансів України

10010-19-3/1974 від 22.01.2024

лікарської комісії, постановки на військовий облік за місцем перебування у разі переїзду під час проведення мобілізації, обов'язкової явки до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки і військових частин після оголошення мобілізації, наявності при собі військово-облікового документа разом з документом, що посвідчує особу;

встановлення вимог до повісток про виклик до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, а також порядок їх вручення громадянам України;

скорочення підстав для надання відстрочки та звільнення від призову на військову службу під час мобілізації;

уточнення порядку бронювання для військовозобов'язаних, які працюють в органах державної влади, інших державних органах;

уточнення підстав для звільнення з військової служби;

уточнення норм, що стосуються проведення випробування під час прийняття на військову службу за контрактом;

виключення строкової військової служби як виду військової служби та звільнення зі служби у запас всіх військовослужбовців строкової військової служби (не пізніше одного місяця після набрання чинності цим Законом);

запровадження для громадян України базової загальновійськової підготовки для всіх громадян віком від 18 до 25 років при всіх навчальних закладах;

запровадження базової військової служби для громадян України віком до 25 років, хто не пройшов базову загальновійськову підготовку (в мирний час – до п'яти місяців, під час дії воєнного стану – на строки, вказані в Указі Президента України);

надання повноважень Національній поліції України щодо участі у заходах мобілізації;

встановлення обмежень щодо заняття посад державної служби, прокурорів та в поліції для осіб, які не пройшли базову загальновійськову підготовку або військову службу;

залучення до заходів рекрутингу на військову службу центрів надання адміністративних послуг, центрів зайнятості та центрів рекрутингу.

Прикінцевими та перехідними положеннями законопроекту встановлюються норми щодо ротації (заміни) військовослужбовців, які беруть безпосередню участь у відсічі збройної агресії проти України, порядку звільнення військовослужбовців строкової військової служби, окремих обов'язків громадян у зв'язку з прийняттям цього Закону, перегляду обмежено придатних громадян та переходу на військовий облік військовозобов'язаних і резервістів розвідувального органу Міністерства оборони України.

Відповідно до пункту 1 Прикінцевих положень законопроекту Закон набере чинності через один місяць з дня, наступного за днем його опублікування, крім положень:

підпункту 2 пункту 6 цього Закону, який набирає чинності через вісім місяців з дня, наступного за днем його опублікування (щодо військово-транспортного обов'язку);

підпункту 2 пункту 7 цього Закону, який набирає чинності через шість місяців з дня, наступного за днем його опублікування (щодо запровадження базової військової підготовки);

пункту 10, підпункту 1 пункту 11, підпункту 3 пункту 12 цього Закону, які набирають чинності через шість місяців з дня запровадження базової загальновійськової підготовки (щодо необхідності проходження базової загальновійськової підготовки або військової служби для відору на посади державної служби, прокуратури та Національної поліції України).

3. Оцінка впливу на показники бюджетів

Реалізація Закону матиме вплив на показники державного бюджету та місцевих бюджетів.

4. Вартісна величина впливу на показники бюджетів

У пояснювальній записці зазначено, що реалізація запропонованого проекту Закону не потребує додаткових витрат з Державного бюджету України.

Однак, реалізація Закону потребуватиме додаткових видатків з державного бюджету для Міністерства оборони України; центральних органів виконавчої влади, у підпорядкуванні яких знаходяться військові формування; розвідувальних органів; закладів фахової передвищої та вищої освіти всіх форм власності та місцевих бюджетів на 2024 рік, зокрема на:

запровадження та здійснення базової загальновійськової підготовки громадян України у вищих військових навчальних закладах, військових підрозділах закладів вищої освіти, навчальних частинах (центрах) Збройних Сил України, інших військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення та закладах фахової передвищої та вищої освіти всіх форм власності;

організацію направлення громадян України для проходження базової військової служби, проходження ними базової військової служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях;

призов та утримання додаткової чисельності осіб, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації (у зв'язку із скороченням підстав для надання відстрочки та скасуванням строкової військової служби);

утримання додаткової чисельності працівників органів місцевого самоврядування у зв'язку із покладенням на них додаткових завдань щодо участі у заходах проведення мобілізації та демобілізації.

Необхідних розрахунків щодо додаткової потреби в коштах на реалізацію цього Закону, а також інформації щодо нарощення чисельності військовослужбовців у Збройних Силах України до Міністерства фінансів України не надходило.

Конкретні обсяги додаткових видатків та надходжень можуть бути обраховані після надання Міністерством оборони України інформації щодо планів мобілізації, помісячних термінів їх виконання, динаміки (темпів) комплектування призовників; прогнозованої кількості призову осіб, які можуть бути мобілізовані з державного сектору; планів запровадження базової військової підготовки громадян України та призову громадян для проходження базової військової служби; здійснення розрахунків щодо скорочення видатків головних розпорядників коштів у зв'язку із вивільненням ресурсу на утримання бюджетних установ внаслідок звільнення працівників у зв'язку із мобілізацією (зокрема на виплату зарплати).

Крім того, збільшення чисельності військовослужбовців, призваних на військову службу під час мобілізації для забезпечення їх участі у відсічі збройної агресії проти України, надалі матиме вплив на збільшення кількості осіб, які набудуть статус учасника бойових дій та, відповідно, права на пільги і соціальні гарантії.

Також у середньостроковій перспективі реалізація проекту акта призведе до росту чисельності осіб, які матимуть право на пенсію по інвалідності та у разі втрати годувальника, різних видів державних соціальних допомог, зокрема державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю тощо.

Отже, збільшення чисельності мобілізованих в наступних бюджетних періодах потребуватиме додаткових видатків з державного та місцевих бюджетів, обсяг яких неможливо визначити через відсутність вихідних даних.

Також, реалізація Закону матиме наслідком зменшення доходів місцевих бюджетів, зокрема в частині зменшення податку на доходи фізичних осіб внаслідок мобілізації працівників із секторів економіки.

Водночас можливі додаткові надходження до спеціального фонду державного бюджету на 2024 рік (внаслідок збільшення обсягу зарахування частини податку на доходи фізичних осіб від оподаткування доходів у вигляді грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями, поліцейськими та особами рядового і начальницького складу), які спрямовуються на фінансування потреб оборонно-промислового комплексу, заходів із закупівлі безпілотних літальних апаратів та матеріально-технічне забезпечення військових частин військових формувань.

При цьому оцінка впливу на доходи державного бюджету потребуватиме попереднього уточнення прогнозних макропоказників на 2024 рік від Міністерства економіки України у зв'язку зі зміною внаслідок масштабної мобілізації ключових показників, які використовуються для прогнозування податкових надходжень (середньої заробітної плати, фонду оплати праці, обсягу кінцевого споживання домашніми господарствами, прибутку прибуткових підприємств тощо).

Реалізація додаткових повноважень виконавчими органами сільських, селищних, міських рад, передбачених змінами до статті 36 Закону України «Про

місцеве самоврядування в Україні», може потребувати додаткових видатків з усіх місцевих бюджетів територіальних громад, у тому числі на утримання додаткової чисельності працівників, залучення фахівців для виконання завдань, які на сьогодні не покладені на органи місцевого самоврядування.

При цьому відповідно до частини другої статті 67 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» рішення органів державної влади, які призводять до додаткових видатків органів місцевого самоврядування, обов'язково супроводжуються передачею їм необхідних фінансових ресурсів. Вказані рішення виконуються органами місцевого самоврядування в межах переданих їм фінансових ресурсів. Витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень органів державної влади і попередньо не забезпечені відповідними фінансовими ресурсами, компенсує держава.

5. Пропозиції щодо можливостей фінансового забезпечення у відповідному бюджетному періоді законопроекту у разі його прийняття

Реалізація Закону потребуватиме додаткових видатків з державного та місцевих бюджетів на 2024 рік, обсяг яких не обраховано.

У Державному бюджеті України на 2024 рік загальний ресурс на безпеку і оборону передбачено в обсязі 1 692,6 млрд грн (з яких загальний фонд – 1 542,8 млрд грн), або 22,1 відсотка ВВП.

З них видатки загального фонду державного бюджету на грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу, поліцейських (з нарахуваннями) передбачено у сумі 1 031,9 млрд гривень.

Зазначений ресурс на безпеку і оборону передбачено на підставі рішення Ради національної безпеки і оборони України від 09.10.2023 «Про пропозиції до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2024 рік» по статтях, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки і оборони України» (Указ Президента України від 09.10.2023 № 682).

6. Пропозиції щодо відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини

Законопроект не відповідає положенням частини першої статті 27 Бюджетного кодексу України, згідно з якою до законопроекту, прийняття якого призведе до зміни показників бюджету, суб'єкт права законодавчої ініціативи зобов'язаний додати фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки), а також пропозиції змін до законодавчих актів України щодо скорочення витрат бюджету та/або джерел додаткових надходжень бюджету для досягнення збалансованості бюджету.

7. Пропозиції щодо розгляду законопроекту

Реалізація законопроекту потребуватиме додаткових витрат з державного та місцевих бюджетів.

Разом з тим, надання експертної оцінки щодо вартісного впливу реалізації Закону на показники бюджетів буде можливо здійснити після отримання фінансово-економічних розрахунків та пропозицій щодо джерел покриття додаткових витрат з державного та місцевих бюджетів.

Крім того, оскільки передбачені законопроектом норми суттєво розширюють коло осіб, які можуть звільнитися з військової служби під час дії воєнного стану, та можуть безпосередньо вплинути на обороноздатність держави (зокрема, на укомплектованість Збройних Сил України та інших військових формувань), слід врахувати позицію до законопроекту Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України, враховуючи їх повноваження у сфері забезпечення оборони держави та проведення мобілізації (демобілізації).

**Перший заступник
Міністра фінансів України**

Денис УЛЮТІН